

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО «ПРОСВІТА» імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА ЛІТЕРАТУРНОЇ ТВОРЧОСТІ імені АНДРІЯ МАЛИШКА**

КАФЕДРА КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

УКРАЇНСЬКА МОВА ВЧОРА, СЬОГОДНІ, ЗАВТРА В УКРАЇНІ І СВІТІ

*Всеукраїнська науково-практична конференція
до Дня української писемності й мови*

27 жовтня 2023 року

Київ – 2023

УДК 80.06

У 34

*Схвалено рішенням Вченої ради УДУ імені М.П. Драгоманова
(протокол № 4 від 30 листопада 2023 року)*

Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні і світі:
Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції /відп. ред.
С.В. Шевчук, відп. за випуск Ю.Б. Виноградова, О.В. Дияк. К.: Вид-во
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,
2023. 110 с.

У збірнику вміщено доповіді мовознавців, молодих учених і студентів, які брали участь у конференції. Тематика доповідей охоплює питання мовної політики в Україні, аспекти професійної комунікації в сучасній освіті, проблеми лексикології, морфології, термінології та фразеології української мови.

Для аспірантів, студентів-філологів, учителів української мови загальноосвітніх шкіл та гімназій.

Редакційна колегія:

Шевчук Світлана Володимирівна, завідувач кафедри культури української мови, академік НАН ВО України, кандидат філологічних наук, професор – **відповідальний редактор;**

Виноградова Юлія Борисівна, старший викладач кафедри культури української мови – **відповідальний секретар;**

Глущик Сергій Васильович, доцент кафедри культури української мови, кандидат філологічних наук – **модератор;**

Дияк Олена Володимирівна, доцент кафедри культури української мови, кандидат філологічних наук – **відповідальний секретар;**

Лобода Тетяна Михайлівна, доцент кафедри культури української мови, кандидат педагогічних наук.

© Автори статей, 2023

© Український державний університет
імені Михайла Драгоманова, 2023

3. Осташ Р.І. Ідентифікація осіб в Реєстрі //Реєстр Війська Запорозького 1649 року / Підгот. до друку О.В. Тодійчук (голов. упоряд.) та ін.; Редкол.: Ф.П. Шевченко (відп. ред.) та ін. К.: Наук. думка, 1995 506 с. 592 с.

4. Худаш М.Л. З історії української антропонімії. – К.: Наук. думка, 1977. С. 76. 300 с.

5. Чучка П.П. Історія власних назв //Історія української мови. Лексика і фразеологія /В.О. Винник, В.Й. Горобець, В.Л. Карпова та ін.; Редкол.: В.М. Русанівський /відп. ред./ та ін. К.: Наук. думка, 1983. С. 494-495.

Двірна Катерина,

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова,

м. Київ

НАЦІОНАЛЬНО – ПАТРІОТИЧНІ МОТИВИ В ЖИТТІ ТА ТВОРЧОСТІ ІВАНА БАГРЯНОГО

У статті розкриваються основні віхи життя та творчості Івана Багряного, його безперервна боротьба з радянським тоталітаризмом за свободу людини та Слова, за державну незалежність України.

Ключові слова: мова, боротьба, Іван Багряний, українець, опозиційність, тоталітарна система, еміграція, ОУН, УПА, незалежність України.

Постановка проблеми. Серед українців, які переймалися долею України в 20–60-і роки ХХ століття та пройшли тяжкі випробування тоталітарної системи, є видатна особистість – Іван Багряний (1906–1963), справжнє прізвище якого Лозов'ягін. Великий патріот, талановитий публіцист та громадсько – політичний діяч, художник та пісняр. У ті буремні часи він постійно ходив по краю прірви, пережив тюремні тортури, відстоюючи своє Слово та свої політичні переконання. Він – смілива людина, правдолюб, що постійно виборював право вільно думати та вільно жити. Не дарма серед його

чисельних псевдонімів були значущі слова – Полярний та Багрянний. Свою першу збірку новел "Чорні силуети" (1925) він видав під псевдонімом Полярний, де протиставив людські цінності радянському тоталітарному режиму, а вже в наступному 1926 році бере псевдонім Багрянний. Для нього – це колір революційних змін та перетворень, нових перспектив, які були закладені у творчості його улюбленого письменника Миколи Хвильового [1].

Умовно його життя ніби розділено на окремі етапи, в яких – формування особистості, самоутвердження та патріотизм, популяризація українського слова, критика сталінського тоталітарного режиму та російського шовінізму, боротьба за національну гідність, волю свого народу та незалежність України. І все це – через біль у серці, звинувачення у націоналізмі та троцькізмі, нерозумінні протиборства представників національно – визвольних сил як на Великій землі, так і в екзилі, а також сімейні трагічні сюжети... Його життя та творчість – це класичний приклад того, як влада вбивала природне обдарування українця, апробуючи найвищі «досягнення» на той час радянської карально-репресивної системи. Потім це все бумерангом поверталось проти цієї системи на сторінках творів, поем, політичної публіцистики та віршів Івана Багряного, які ще до кінця не вивчені.

Виклад основного матеріалу. Життя та творчість І.Багряного ніби магнітом притягує мовознавців, політиків, критиків та істориків. Сьогодні, в період російсько – української війни, коли Росія прагне поневолити український народ, його слово та політичні погляди набрали особливого звучання та гостроти. Для дослідників радянської доби на теренах СРСР він та його творче надбання було під заборонаю на відміну від зарубіжних авторів або ж висвітлювалось під впливом тогочасної ідеології. Важливим компонентом вивчення проблеми є праці самого автора – «Сад Гетсиманський» [2], «Тигролови» [3], «Огненне коло» [4], «Людина біжить над прірвою» [5], а також «Скелка» [6], «Аве Марія» [7], памфлет «Чому я не хочу повертатись до СРСР?»[8] та ін. Епістолярна спадщина митця представлена у виданні «Багрянний І. Листування. У двох томах», що вийшло друком у 2002 році [9, 10].

Його діяльність як публіциста скомпонована у виданні «Публіцистика: доповіді, статті, памфлети, рефлексії, есе» (2006 р.), куди увійшли публіцистичні твори еміграційного періоду (1946–1963 рр.), які були опубліковані в журналі «Наші позиції» та в газеті «Українські вісті» [11]. Цікавий архівний матеріал містять роботи Н. Миронець по слідчих справах І. Багряного, а також його архівно-слідча справа, датована 1932 роком, автобіографія, написана власноруч у Львові в 1944 році та збережена українським громадським діячем в еміграції Володимиром Міяковським [12]. Серед сучасних дослідників по заявленій проблемі слід виділити історикиню О. А. Подобед, яка підготувала та захистила кандидатську дисертацію в 2011 році на тему «Громадсько-політична та культуротворча діяльність Івана Багряного» [13], а також дослідження Олександра Шугая «Іван Багрянний: нове й маловідоме» (2013 р.) [14]. Близькою до нашої проблеми є інтернет-видання дослідниці А.С. Шаргородської, яке написано на основі аналізу політичної публіцистики митця, розкриває його національні погляди та ідеї [15].

Виклад основного матеріалу. Іван Багрянний народився 2 жовтня 1906 р. в с. Куземин на Полтавщині (тепер Сумська область) у родині робітника-муляра Павла Лозов'яги. Пізніше це прізвище зрусифікували під час оформлення документів у ХІХ столітті на Лозов'ягін. У 1912–1916 рр. хлопець навчався в церковно-приходській школі в Охтирці, почав писати вірші українською мовою, де тамтешні учителі називали його «мазепинцем». Згодом продовжив навчання у вищій початковій школі та у Краснопільській художньо-керамічній школі. Був досить обдарованою дитиною. В сім'ї царило родинне національне виховання. Власна сповідь митця про ранній період душевних переживань та спротиву буде виписана письменником у памфлеті «Чому я не хочу повертатись до СРСР?» Він напише наступне. «Я був ще малим 10-річним хлопцем, як більшовики вдерлися в мою свідомість кривавим кошмаром, виступаючи як кати мого народу, це було 1920 року. Жив тоді в дідуся на селі, на пасіці. Дідусь мав 92 роки і був однорукий каліка. Аж ось одного дня, надвечір, прийшли якісь озброєні люди, що говорили на чужій мові, і на моїх

очах та очах інших онуків, під наш несамовитий вереск замордували його, а з ним одного сина (а мого дядька). Замучили вони мого діда за те, що він був заможний український селянин (мав 40 десятин землі) і був проти «комуни», а дядька за те, що за часів національної визвольної боротьби – в 1917–18 роках – вояком національної армії УНР. За те, що боровся за свободу і незалежність свого народу» [14]. 19-річним юнаком Іван вийшов з комсомолу і кожна наступна віха біографії дедалі більше віддаляла його від радянської системи. У 1923–1925рр., у добу непу, працював на Донбасі та долучився до «троцькістської» організації, яка стала відлунням «робочої опозиції» як осередку опозиційності офіційній тогочасній ідеології. Окремим періодом формування особистості та спротиву тоталітарній радянській системі для І. Багряного стали середина 20-х – 30-і роки ХХ ст. Протягом 1926–1930рр. Іван навчався в Київському художньому інституті, однак до захисту диплому його не допустили за його політичні погляди, які розцінювались владою як ворожі та національно небезпечні. Він входив до організації МАРС «Майстейня революційного слова», до якої належали неординарні на той час особистості Г.Косинка, Є.Плужник, В.Підмогильний, Б.Антоненко – Давидович, Т.Осьмачка та ін. Наприкінці 20-х років вона буде знищена, а в 30-х роках членів організації очікували переслідування та репресії. Значний вплив на нього мали проукраїнські погляди Миколи Хвильового та М.Куліша. Про цей період життя він напише пізніше у власній біографії, перебуваючи в тюрмі в 1932 році: «В 28 році я залишив Інститут і перебрався жити й працювати до Харкова, мавши вже такі (хоч не зовсім сталі) переконання:

1) Я мушу працювати для української культури насамперед і твори мусять бути національні не тільки формою, а й змістом. Я український письменник.

2) Національну політику розв'язано не досить вдало, вірніше в цій справі багато перекручень, як-то: кепсько поставлено справу з українізацією, а коли про це говорити, закинуть в націоналізм. Потім: російській культурі надається перевага й створено для неї кращі умови, за рахунок нашої російська культура домінує. Ми в неї в давній незалежності.

3) В своєму культурному розвитку нам треба організуватись в Європу, а не на Москву» [14].

Ці рядки є переконливим фактом політичної зрілості та далекоглядності молодого творця – І.Багряного, який бачить зверхність Москви над Україною, залежність української культури від російської тощо.

Ці його думки були втілені в романі «Скелька» (назва села на Полтавщині) в 1928 році (надрукований у 1930р.), який насичений духом протиборства з Росією. Він написаний у батьківській хаті за 22 дні. В основу твору покладено легенду про боротьбу козаків та селян цього населеного пункту в ХУІІІ столітті після поразки Івана Мазепи в 1709 році. Протестуючи проти московських ченців, доведене до відчаю селянство спалює тут чоловічий монастир. Автор на цьому прикладі доводить, що це є боротьба проти засилля російської церкви на українських землях, проти русифікації та національного поневолення України. Зауважимо, що ця тематика свідомо була піднята автором, адже в Україні проходила хвиля боротьби радянської влади проти церкви, активно йшов процес знищення української автокефальної церкви, автокефальних парафій в Києві, Полтаві, в інших містах та селах. Цей твір містить головну ідею – пробудити національну свідомість народу, відновити в пам'яті поколінь історичні віхи боротьби українців проти російського поневолення [6]. У 1929 році з під пера автора виходить поема «Аве Марія», де автор на весь світ заявить про себе: «Я хочу бути тільки людиною, яких так мало на світі, я хочу бути тільки нею». В той час «великого перелому», а водночас початку сфабрикованих справ та репресій, ці слова звучали як пророчі. Вражає вільнодумне звернення автора в передмові до цієї поеми: «Вічним бунтарям і протестантам, всім, хто родився рабом і не хоче бути ним, всім скривдженим, зборканим і своїй бідній матері крик свого серця присвячує автор» [7, с. 1]. У ньому митець закладає бунтарський підтекст, виступає проти жорсткої радянської цензури, а водночас, видаючи твір власним коштом, спромігся розпродати більшість екземплярів «самвидаву», який офіційна влада так швидко заборонила та зняла з продажу.

30-і роки ХХ століття стали трагічними для Івана Багряного як і для тисяч українців, що потрапляли в лещата сталінської тоталітарної машини. У 1932 році Багряний був заарештований за участь у контрреволюційній ворожій організації та «шпигунстві» й ув'язнений в Харківській так званій «внутрішній тюрмі» ГПУ. Після довгих місяців перебування під арештом його було звинувачено в «контрреволюційній агітації», «антирадянській пропаганді і агітації» та позбавлено права проживання в Україні терміном на три роки. 27 жовтня він був звільнений з-під варти й відправлений до спецпоселень на Далекому Сході, де йому довелось пробути аж п'ять років (за спробу втечі було присуджено новий термін). Звільнившись у 1938 р., він не затримався на волі й був знову заарештований, довгий час просидів у Харківській тюрмі на Холодній горі (2 роки і 7 місяців), звідки вийшов лише восени 1940 року з відбитими легенями та нирками під нагляд. Він повертається до рідної Охтирки, де скоро застає його Друга світова війна. Тут Іван Багряний працював декоратором у місцевому театрі, писав п'єси, був редактором газети «Голос Охтирщини», подавав матеріали до «Нової України», яка видавалась у Харкові. У період окупації він побачив справжнє обличчя німецької окупаційної влади і вже в Охтирці налагоджує зв'язки з національним підпіллям ОУН. Симпатизував поглядам та боротьбі націоналістів, а «у бесідах розкривався як прихильник ідеї самостійності та незалежності України» [14, с. 440]. На 1943 рік ситуація на фронтах змінюється, а визволення території України супроводжується також чисткою «неблагонадійних елементів», що співпрацювали з окупаційною владою або ж націоналістичними осередками. У 1943 році він був призваний на фронт, та його ешелон потрапив під бомбардування, і вцілілого письменника, який повернувся до рідної Охтирки, радянські служби заарештували вчетверте. І на цей раз він утік, виїхавши до Західної України [16]. Саме цю ситуацію він випише у емоційному романі «Людина біжить над прірвою» [5]. Потім він їде на Галичину до Львова, де шукає та знаходить контакти з українським визвольним рухом. Стає в нагоді Українській повстанській армії – готує листівки антинацистського змісту, сатиричні матеріали, долучається

до створення нового центру національно – визвольного руху Української Головної Визвольної Ради [13,14]. У цей час, переховуючись від гестапо на квартирі знайомого на Львівщині, він реалізовує свій творчий задум – за два тижні пише роман «Тигролови» (спочатку мав назву «Звіролови»), версія якого була готова 16 грудня 1943 року. Його надрукували 1944 року у львівському журналі “Вечірня година”, а пізніше, пробираючись на захід, автор втратив рукопис – і, як кажуть дослідники, мусив уже на еміграції писати його наново, з нуля [16]. Цей роман – це спогади автора про два роки життя у Зеленому Клину на Далекому Сході після втечі із заслання. Доля головної постаті твору Григорія Многогрішного дуже подібна на пережиті страшні роки заслання автором, адже його було визнано ворогом народу за власну думку та власні переконання. Однак Многогрішний здолав всі перешкоди в боротьбі за волю та свободу. Йому краще жити у тайзі, але бути вільним. У поемі відчутні глибокі переконання автора про те, що ніяка влада чи тоталітарна система не зможе вбити національний дух українців, їх потяг до волі та незалежності. Поселенням українців на Далекому Сході Багрянний присвятив статтю «Україна на березі Тихого океану», де переконливо стверджував, що життя далекосхідних українців зовсім не висвітлено і «вони забуті своїми» [17]. Він переконує, що цей край подібний до Великої України, а основа краю – українське селянство.

А потім буде еміграція...творча робота «на чужому ґрунті». Полишав І.Багрянний Україну з групою членів УГВР, ОУН та УПА через Карпати. Спершу група опинилась у Словаччині, потім в Угорщині. На цей час погляди І.Багряного стосовно перспектив національно – визвольного руху та подальшої боротьби ніяк не зівпадали з поглядами націоналістів та розцінювались останніми як демократично – ліберальні. Дивували його також постійні протиріччя та суперечки між ОУН(б) та ОУН(м), а також між представниками інших націоналістичних осередків. Це стало причиною того, що на початку осені 1945 року Іван Багрянний разом із літературознавцем Юрієм Лавріненком розірвали відносини з націоналістами та таємно перебралися до Німеччини. Іван Багрянний постійно жив у Німеччині, де вів активну громадську і творчу

діяльність. У 1945 році в Новому Ульмі він разом зі своїми однодумцями Г.Костюком, С.Підгайним та Ю.Лавріненком заснували Українську революційно-демократичну партію (УРДП). Основу УРДП склали емігранти з України, виховані в основному на ідеях українського відродження 1920-х років. Генеральним Секретарем було обрано Б.Подолька (Григорія Костюка), а протягом 1948–1963 рр. незмінним керівником партії був Іван Багряний. Визначаючи основну мету – незалежність України, УРДП орієнтувалася на "визрівання" незалежності зсередини, через поступову політичну активізацію населення УРСР, що і відбулося в Україні протягом періоду перебудови аж до 1991 року. **У Німеччині він також заснував газету «Українські вісті» та був її головним редактором з 1946 до 1963 року.** Навколо видання сформувалися кілька видавництв («Україна», «Прометей»), які друкували заборонену у СРСР літературу та переклади закордонних творів українською мовою. Письменник був головою Виконавчого органу Української Національної Ради та заступником президента УНР, яку вважав єдиним консолідуючим органом в боротьбі проти московського імперіалізму [18, с. 49–50]. І.Багряний прагнув згуртувати українців, спрямувати їх боротьбу в єдине русло за самостійну, незалежну Україну. У своїх виступах він акцентує увагу на тому, що не остання роль в її розбудові належить українцям – емігрантам. «Своєю відданістю українському народові, своєю невтомною енергією і, як треба буде, своїм життям і кров'ю ми відкриємо нову сторінку української історії. Сторінку довершених змагань за свободу, добробут і національно – державну незалежність» [19, с. 87–103].

Зауважимо, що свою політичну діяльність в еміграції митець підтверджував переконливим Словом. У 1946 році він у таборі «ді-пі» для переміщених осіб пише найвідоміший його памфлет «Чому я не хочу вертатись до ССРСР?» [8]. Він розкрив очі урядам західних держав на проблему повернення репатріантів – емігрантів, які на території СРСР потрапляли в концтабори як неблагонадійні чи «ворожий елемент». Він переконує громадськість, що влада в СРСР проводить справжній геноцид проти власного

народу. Ще одна смілива стаття Багряного – «Відкритий лист до дирекції «Голосу Америки» (1950), де він засуджував вплив російських емігрантів на українські програми радіостанції і просування імперських нарративів, російське імперське розуміння «українського питання», російський погляд на Україну, її історію та культуру [16]. У 1950 році митець видав у Франції знаменитий автобіографічний роман «Сад Гетсиманський» [2], де демонструє незламність людського духу в сталінських катівнях. Він викриває систему більшовицького терору, жорсткі методи роботи каральних органів, детально описує допити та тортури слідчими НКВС, страшні будні в таборах, які бачив та пережив сам автор. У 1953 році світ побачить нове видання – повість «Огненне коло» [4], де І.Багрянний один із перших заявив, що українські підрозділи воювали на боці нацистської Німеччини в період Другої світової війни. Він детально описав битву під Бродами в 1944 році на основі документальних свідчень та спогадів, розповідей очевидців. Цей твір неоднозначно був оцінений в націоналістичних колах, адже автор акцентував увагу не на продовженні визвольної боротьби, а на трагедії під Бродами, де українці вбивали українців. Іван Багрянний співпрацює з об'єднанням українських письменників «Слово», яке засноване в 1954 році в Нью-Йорку. Враховуючи традиції МУРу, «Слово» об'єднувало всіх письменників діаспори, які активно займалось видавничою діяльністю. Вийшли 13 збірок, до яких увійшли літературні твори, мемуари, документи, критика та ін. Біля витоків цього руху стояли також В. Барка, Б. Бойчук, С. Гординський, Г. Журба, Г. Костюк, Н. Ливицька-Холодна, Є. Маланюк, Т. Осьмачка, У. Самчук та ін. На чужині він видає збірку поезій «Золотий бумеранг», сатиричну поему «Антон Біда – герой труда», «Буйний вітер», готує видання «Людина біжить над прірвою», яка буде надрукована вже після смерті письменника. Автор у своїх творах розкриває тоталітарну систему в Радянському Союзі та долю окремої людини в цій системі.

Іван Багрянний – блискучий публіцист та ідеолог, талановитий промовець. Політична публіцистика І. Багряного нараховує понад 200 творів. У статтях і доповідях, памфлетах та есе він розкриває важливі питання суспільно –

політичного життя українців як на Великій Україні, так і за її межами. Особливу увагу приділяє питанням національно – визвольного руху в екзилі та об'єднанню всіх українських сил. У його доповідях та виступах підняті проблеми української молоді, а також загальної стратегії та тактики визвольної боротьби. Вражає виступ І.Багряного на з'їзді українських письменників у Нью-Йорку 27 грудня 1958 року, де він переконує, «що в Україні і на еміграції тепер триває єдиний літературний процес, що і тут, і там іде боротьба за душу людини і за ствердження нації...Реабілітація знищених українських письменників – це частина тієї боротьби...» [20]. Однак, вже у другій половині 60-х років ХХ ст. влада відновить сталінські методи знищення літераторів, митців, культурних діячів, як це було і в період «розстріляного відродження». Ворожими лишились літературні та публіцистичні напрацювання митця і в період політичної перебудови кінця 80-х років – періоду пробудження та руйнації радянської системи. Партійні документи цього часу засвідчують, що влада з передосторогою ставиться до еміграційних авторів та їх творчого доробку, вказуючи на те, що на цей час у спецфондах і надалі слід залишити роботи І.П. Багряного, О.П. Оглобліна, Шевельова Ю.В., К. Штепи, І.М. Калинця, В.Я. Мороза, І.О. Світличного, В.М. Чорновола, В.К. Чапленка [20]. Реабілітовано Івана Багряного було лише 30 червня 1992 р. У тому ж році він став лауреатом Державної премії України імені Тараса Шевченка за романи «Сад Гетсиманський» і «Тигролови», а в 1996 р., з нагоди 90-річчя з дня народження письменника, було засновано літературну премію імені Івана Багряного. У свій час перший Президент незалежної України Леонід Кравчук назвав Івана Багряного Великим українцем. Він цитував автора, замислюючись над його пророчими словами щодо побудови «своєї хати», а значить власної незалежної держави, яку «маємо облаштувати та навчитися правильно жити в ній».

Романи «Сад Гетсиманський» і «Тигролови» – це невмируща класика української художньої літератури й сьогодні. Обидва ці твори було перекладено багатьма іноземними мовами. Творчість митця пронизана національним духом

борців за державність періоду Великої революції 1917 – 1921рр, ідеями розвитку української культури та мистецтва періоду українізації в 20-і роки, досвідом самопожертви в боротьбі з ворогом діячів ОУН(б) та ОУН (м), УПА та УГВР. На моє глибоке переконання, Іван Багряний є також правдивим істориком України, адже в ті лихі роки розквіту радянської ідеології досліджувати феномен «Зеленого клину», аналізувати карально – репресивну систему імперії СРСР, Голодомору – геноциду 1932–1933 рр. проти українства чи розкривати справжню мотивацію боротьби дивізії СС «Галичина» було просто неможливо. А він мав сміливість писати на ці заборонені теми та доносити правду про Україну всьому світу. Зауважимо, що завдяки підтримці УРДП, яку він очолював, було організовано видання двотомного збірника особистих свідчень жертв Голодомору-геноциду 1932–1933 рр. під назвою «Біла книга про чорні діла Кремля».

Багатогранна постать митця, людини – борця за волю та свободу. Його переконливе тверде слово манило до співпраці також музикантів та композиторів. Вірші Багряного «Вперед, сини народу», «Ми об'їхали землю навколо», «Вставай, народе», Марш «Україна», «Марш української молоді», «Ой над Дніпром, над Дніпром» та ін. були покладені на музику. Він був непересічним художником - портретистом. Ілюстрував свої твори (зокрема й «Тигролови»), «Старшого боярина» Тодося Осьмачки, проілюстрував «Колгосп тварин» Джорджа Орвелла та ін. Окрім того, відомі до нині написані ним портрети його земляків – жителів Охтирки, а також портрети С. Петлюри, М. Грушевського, Д. Гуменної, Григорія Китастого та ін.

Дивуєшся, скільки випробувань випало на долю цієї людини. Влада постійно його цькувала, психологічно вбивала як ідеологічного ворога. У період хрущовської відлиги навіть вдалася до методів «великого терору» 30-х років, коли діти відрікалися від рідних батьків - «ворогів народу». 12 червня 1956 році, вже після XX з'їзду КПРС, коли було розвінчано сталінський тоталітаризм, влада організувала виступ старшого сина Івана Багряного Бориса на радіо з промовою про ворожу діяльність його рідного батька, який веде

підривну діяльність проти СРСР. Звісно, особистою трагедією для І. Багряного було те, що на Великій землі він полишив дружину, сина та доньку, які в подальшому не мали ніяких контактів з ним. А друга дружина та двоє дітей, народжених вже в еміграції, теж претерпівали від страху за чоловіка та батька, так само як і він за них. Прірва у стосунках колись рідних людей, що проживали в Україні, вносила в його життя неспокій, тривогу та хвилюючі роздуми. Однак його переконання були тверді, любов до України та українців – щира, а віра в незалежність рідної країни – непохитна.

Він цінує та любить українську мову, яку скільки років паплюжили та нищили навіть за його життя, так само як і носіїв мови – представників української інтелігенції. На засланні в Хабаровську в 1937 році він напише слова туги за Батьківщиною, за рідною землею, за маминим теплим словом. Ці слова такі щирі, сердешні, ніби написані сьогодні.

Мово рідна! Колискова

Материнська ніжна мово!

Мово сили й простоти, –

Гей, яка ж прекрасна Ти!

Ти велична і проста.

Ти стара і вічно нова.

Ти могутня, рідна мово!

Мово – пісня колискова.

Мово – матері уста. (подано у скороченому варіанті – прим. автора)

Ці слова напише справжній українець, який любить свою Матір та Україну, любить найцінніший скарб свого народу – мову, що є водночас «величною та простою», «старою і вічно новою» ... Рідна українська мова та Слово стали для нього справжньою зброєю протягом всього життя... Скільки хватило йому сил... до останнього подиху... на чужині.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іван Багряний біографія коротко. *Dovidka.biz.ua*. URL: <https://dovidka.biz.ua/ivan-bagryaniy-biografiya-kоротко/> (дата звернення: 13.10.2023).

2. Багрянний І. *Сад Гетсиманський*. Київ: Дніпро, 1992. 528 с.
3. Багрянний І. *Тигролови*. Київ: Український письменник, 1999. 215 с.
4. Багрянний І. *Огненне коло*. Київ: Варта, 1992. 124 с.
5. Багрянний І. *Людина біжить над прірвою*. Київ: Український письменник, 1992. 320 с.
6. Багрянний І. Скелька. *УкрЛіб: бібліотека української літератури*. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3068> (дата звернення: 13.10.2023).
7. Багрянний І. Ave Maria. *УкрЛіб: бібліотека української літератури*. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=10875> (дата звернення: 13.10.2023).
8. Багрянний І. Чому я не хочу повертатись до СРСР? *УкрЛіб: бібліотека української літератури*. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=1210> (дата звернення: 13.10.2023).
9. Багрянний І. *Листування: у 2-х т.* Київ: Смолоскип, 2002. Т.1. 706 с.
10. Багрянний І. *Листування: у 2-х т.* Київ: Смолоскип, 2002. Т.2. 683 с.
11. Багрянний І. П. *Публіцистика: доповіді, статті, памфлети, рефлексії, есе / упоряд. О. Коновал. – 2-ге вид.* Київ: Смолоскип, 2006. 854 с.
12. Миронець Н. Слідчі справи Івана Багряного. *Розбудова держави*. 1995. № 1. С. 51–60; Миронець Н. Документальна основа роману І. Багряного «Сад Гетсиманський». *Українське слово*. 1995. №4 (19 січня). С. 12.
13. Подобєд О. А. *Громадсько-політична та культуротворча діяльність Івана Багряного: автореф. дис... канд. іст. наук: 07.00.01 «Історія України» / Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова*. Київ, 2011. 20 с.; Подобєд О. Політична публіцистика Івана Багряного. *Український історичний збірник*. 2013. Вип. 16. С. 203–212.
14. Шугай О. *Іван Багрянний: нове й маловідоме: у 2 т.* Київ: Смолоскип, 2013. Т. 1. 960 с.
15. Шаргородська А. Ф. Традиції і новаторство І. Багряного в осмисленні національної ідеї (на матеріалі публіцистики). *Електронна бібліотека Інституту журналістики*. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2222> (дата звернення: 13.10.2023).
16. Куцарев О. Іван Багрянний. Біг над прірвою від Охтирки до Нового Ульма. *Історична правда*. 2018.14 грудня. URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2018/12/14/153412/> (дата звернення: 13.10.2023).
17. Багрянний І. Україна на березі Тихого океану. *УкрЛіб: бібліотека української літератури*. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3069> (дата звернення: 13.10.2023).

18. Багрянний І. *Боротьба проти московського імперіялізму й Українська Національна Рада. Доповідь виголошена в Англії: запитання та відповіді*. Німеччина: Вид-во Українські вісті, 1954. С. 49–50.

19. Багрянний І. Доповідь на II з'їзді УРДП. *Багрянний І. Публіцистика: доповіді, статті, памфлети, рефлексії, есе*. Київ, 1996. С. 87–103.

20. Власенко С. Мені моя Вітчизна сниться щоночі. *Голос України*. 2016. 4 жовтня. URL: <http://www.golos.com.ua/article/276971> (дата звернення: 13.10.2023).

Дияк Олена,

Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ

ДО ПИТАННЯ ОНОВЛЕННЯ ДСТУ ТА МІСЦЯ ЇХ У КУРСІ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ»

Важливим складником дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» є державні стандарти, які врегульовують складання документів, роботу з ними та їхній обіг як усередині організації / установи, так і поза нею.

«Державні стандарти України (ДСТУ) – стандарти, розроблені відповідно до чинного законодавства України, що встановлюють для загального і багаторазового застосування правила, загальні принципи або характеристики, які стосуються діяльності чи її результатів, з метою досягнення оптимального ступеня впорядкованості, розроблені на основі консенсусу та затверджені уповноваженим органом» [5]. Їх розробляють на організаційно-методичні та загальнотехнічні об'єкти, зокрема щодо стандартизації, класифікації, уніфікації документів та термінології. ДСТУ містять обов'язкові та рекомендовані вимоги і мають бути зареєстровані в державному центральному органі виконавчої